

#DAKPARK

Duurzaam door Stichting Dakpark

Een
learning history
over participatie
in een
Rotterdamse
wijk



DUUR
ZAAM
DOOR

Inleiding



Het Dakpark is een goed voorbeeld hoe je natuurinclusief én bewonersinclusief kunt bouwen. Samen met bewoners is het Dakpark gedurende vijftien jaar ontwikkeld. Met de realisatie van het Dakpark heeft de bovenstadontwikkeling een lift gekregen. Onze ervaringen konden we uitwisselen binnen de DuurzaamDoor participatietafel Natuurinclusief bouwen & biodiversiteit, middels systeemverandering. Tegelijkertijd waren wij op zoek naar nieuwe inzichten en ingrepen om onze manier van wijkontwikkeling verder in te bedden binnen de gemeente. 'Right to cooperate' moest worden gedefinieerd, inclusief spelers en spelregels. Die vonden we vooral aan een andere participatietafel: Omgeving ontmoet omgevingswet. Hier ontmoetten we gelijkgestemden, ofwel andere worstelaars dan wel dappere Stadsmakers. Enerzijds een feest der (h)erkenning, anderzijds een welkom besef onderdeel te zijn van een grotere, landelijke beweging.



DUUR
ZAAM
DOOR

The lessons learned:



1

Van principiële participatie naar zakelijke participatie

Een (groen)initiatief helpen initiëren is voor een gemeente geen lastige opgave. Hoe deze vervolgens duurzaam te waarborgen, daar is veelal geen (realistische) visie op. Vanuit de realisatiefase van het Dakpark dachten wij het park op een coöperatieve manier verder te ontwikkelen. Gelijkwaardige partnerschap werd ook als zodanig benoemd in de gezamenlijk gesloten intentieovereenkomst. Maar wat houdt dat precies in? Is daadwerkelijke gelijkwaardigheid mogelijk?

Toen Stadsontwikkeling het Dakpark vooral als een dák zag waar gewoon schoorstenen doorheen konden, was het tijd voor herpositionering. Ons doel met DuurzaamDooroor (RVO) was met andere partners een sterk verbond aan te gaan om zo een machtsblok te vormen waar men niet meer omheen zou kunnen. Echter, we ontdekten dat je een systeem alleen kunt veranderen als je in het systeem zélf kruipt. Wij wilden een contract! Hierdoor werd niet alleen de vorm van onze participatie ter discussie gesteld, maar ook de relaties tussen de clusters onderling. Sommige clusters opereerden risicomijdend, waardoor experimenteren en buiten de kaders denken geweerd werden. Onze taak bleek een verbindende factor te zijn binnen de verkokerde gemeente. Interne rugdekking en verbinding organiseren was noodzakelijk. Door beleidsmakers vanuit resilience en de Omgevingswet erbij te betrekken werd duidelijk dat het niet alleen oké is om risico's te nemen om te komen tot innovatie, maar juist een gemeentelijke opdracht.



2



Participeren is geen doel, maar een tool.

Overheden vragen ons regelmatig hoe wij onze participatie zo succesvol organiseren. Wij programmeren participatie. Voor succesvolle participatie moet je zeker weten dat je het wilt, bewust zijn van de consequenties en deze accepteren, ja zelfs omarmen. Stel dat participerende bewoners (= beleidsmiddel) eigen ideeën ontwikkelen en het initiatief nemen (= beleidsdoel) om in te grijpen in de inrichting van het park (bijv. bollen planten) die conflicteren met de landschappelijke zichtlijnen (= resultaat)? Hoe ga je hier dan mee om? En doe je dat als maatschappelijke initiatieven als kennishouders en gebiedseigenaren gezien worden, bovendien gemeentebestuur uitvoeren, terwijl er geen structurele middelen tegenover staan?

3

Beter weten wat je wilt

Is het mogelijk om door (culturele) programmering de reputatie en daarmee het gebruik van het Dakpark te versterken, met oog voor stakeholders in de directe omgeving, maar met als doelgroep mensen uit heel Rotterdam en bij voorkeur ook daarbuiten? Deze vraag is onderzocht door Bureau Rotown Magic. De uitkomst bevestigt onze visie dat een maatschappelijk initiatief community based moet zijn.



Een grootstedelijk evenement zal het imago van het park zeker versterken en wellicht bewoners trots maken op hun wijk, maar dit is niet de organisatiekracht die wij (willen) hebben. Kleinschalige activiteiten georganiseerd door en voor bewoners en ondernemers uit de wijk zullen meer bijdragen aan een duurzame wijkontwikkeling doordat er sociale en fysieke relaties ontstaan. Deze activiteiten kunnen vervolgens langzaam uitgroeien tot een groter evenement, maar dit vraagt wel om een sterke, inclusieve organisatie.

4



Een frontrunner komt vooruit, maar rent niet.

Wij zijn een frontrunner. Die eist experimenteerruimte op, baant zich een weg binnen bestaande paden, breekt muren, neemt hobbels, opent deuren en kan zich niet permitteren haast te hebben. We regelen niet, maar organiseren. We maken het onmogelijk mogelijk. Frontrunners zijn nodig om processen bij projectontwikkelingen, (groen)aanbestedingen en binnen de gemeente te kantelen, opdat ook andere initiatieven daar profijt van kunnen hebben. Investeren in een frontrunner, betaalt zich dubbel terug!

Een aantal voorbeelden:

Tijdens een fietsconferentie georganiseerd met het Rotterdams Milieucentrum, werd met verbazing en bewondering gereageerd op het feit dat wij een contract met de gemeente wilden. Men wilde daar juist verre van blijven, maar gaandeweg zag men in dat dit ook voordelen kon hebben als je de regie naar je toe trekt. Bij de Kennismiddag



georganiseerd door Hoekhoveniers beweerde een zaal vol groenaan- nemers dat je beheer en inrichting van groen absoluut niet aan bewoners kon overlaten, een beeld dat we na onze lezing hopelijk hebben weten bij te stellen. En tijdens de Groenconferentie van de gemeente Rotterdam toonden we aan dat aanbestedingen wel degelijk anders geregeld kunnen worden, door als initiatief jouw deel van het visiebestek te schrijven en door speeddates mede de aannemer te selecteren. Het was voor ons een eyeopener dat ook de hoveniers dit een prettige en goede manier zouden vinden: dan wisten ook zij waar ze aan begonnen!

5



Van hard naar hart

Het Dakpark is onderdeel van de Groene Connectie, een acht kilometer lang groen lint rondom Rotterdam-West. Een route vol potentie voor stad, mens en natuur. Om de route te completeren moeten een aantal fysieke hobbels genomen worden. Twee van die "hobbels" zijn de beide uiteinden -de kop en de staart- van het Dakpark. Streven is deze middels een 'nature based-solution' te laten aansluiten op de aangrenzende groene zones. Beiden zijn tevens ontwikkellocaties waar een grote opgave ligt om véél woningen bouwen: dé kans om onze ambitie te verwezenlijken!

Vroegtijdig zijn er drie bewonerstafels georganiseerd om input bij bewoners, initiatieven en ondernemers op te halen. Dit verbinden van de collectieven doorbrak de anonimiteit en bewees dat zij met hart en ziel betrokken willen zijn als gebiedseigenaar van hun eigen bewo- gings- en verblijfsruimte. Het resultaat was een erkende kernpositie bij de beginfase van de herontwikkeling. Alle steekhouders hebben hun



eigen functie en inbreng: projectontwikkelaars denken vanuit functies (logistiek, verkeer, volume), bewoners en ondernemers denken vanuit gebruik en opbrengst (hoe voelt de omgeving straks, wat is de sfeer). Dat is ook wat de nieuwe Omgevingswet onder meer beoogt: het samenbrengen van verantwoordelijkheden. Waar in het (recente) verleden bij vastgoedontwikkeling vooral materiele verantwoordelijkheid (hard) uitgangspunt was, is er nu een voorzichtige verschuiving naar het nemen van morele verantwoordelijkheid (hart).

6



Van vastgoed naar leefgoed

Een park wordt van oudsher gezien als een vastgoedobject: het wordt ontworpen, aangelegd, opgeleverd en beheerd. Het park is statisch en met moeite aan te passen aan nieuwe of andere gebruikswensen, de samenleving ontwikkelt zich terwijl een vastgoedobject veroudert. Maar bekijk het park eens als een leefgoedobject. Een leefgoedobject impliceert groei. Die benadering creëert direct andere mogelijkheden en een meerwaarde voor de omgeving: vermeerdering van de biodiversiteit, gemeenschapsontwikkeling (kunnen deelnemen, organiseren, ontmoeten), economische groei (een dynamisch park zorgt voor waardevermeerdering van de omgeving) en ruimte voor innovaties (op gebied van beheer, programmering, inrichting). Oftewel: de vastgoedbenadering gaat uit van een functiescheiding, een leefgoedbenadering gaat uit van een functiemix. Dit is ook de reden dat in het contract dat stichting Dakpark sloot met de gemeente het doel van het park is veranderd van “vastgoed” naar “welzijn”.



Conclusie: het gaat om aanpakken, meeveren en ombuigen



Een van de doelstellingen van onze deelname aan DuurzaamDoor was het Dakpark biodiverser te maken. Echter, de voorwaarden moesten nog geschapen worden. Doordat het doel van het Dakpark (welzijn) contractueel is vastgelegd, is hiermee een begin gemaakt. Ander doel was onze expertise en geleerde lessen te delen met anderen, opdat anderen hier profijt van kunnen hebben. Onze film "titel" is hiertoe een uitnodiging!

'Het is niet de sterkste soort die overleeft, noch de meest intelligente. Het is degene die zich het beste kan aanpassen.'

(Darwin)



DUUR
ZAAM
DOOR